

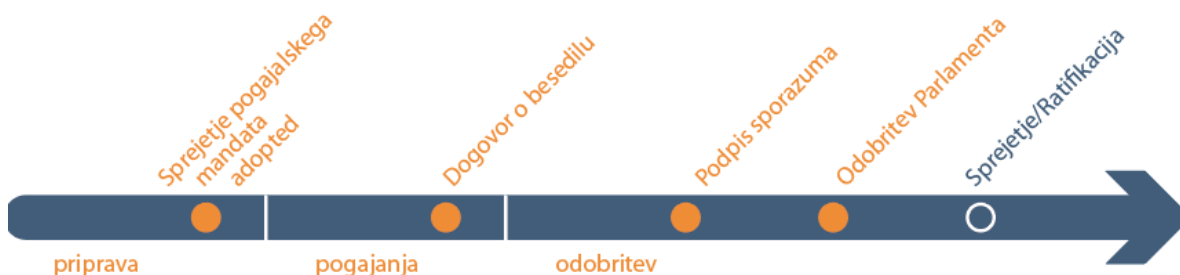
Sporazum o strateškem partnerstvu med EU in Japonsko

Okvir za spodbujanje skupnih vrednot

PREGLED

Evropska unija in Japonska temeljita na istih vrednotah, kot so demokracija, tržno gospodarstvo, človekove pravice in dostojanstvo, svoboda, enakost in pravna država. Zaradi vse bolj nepopustljivih sosednjih držav se obe osredotočata tudi na varnostna vprašanja. Evropska unija je sprejela globalno strategijo, ki kot prednostni strateški nalogi določa varnost in obrambo ter vključuje sklepe o okrepljenem varnostnem sodelovanju EU v Aziji in z njo. Japonska je reformirala svojo varnostno politiko, da bi proaktivno prispevala k miru. Da bi poglobili odnose, sta Evropska unija in Japonska julija 2018 podpisali zavezujoč sporazum o strateškem partnerstvu, ki bo začel veljati, potem ko ga bodo ratificirale vse države članice, sočasno pa so potekala tudi pogajanja o sporazumu o gospodarskem partnerstvu.

Sporazum o strateškem partnerstvu s spodbujanjem političnega in sektorskega sodelovanja ter skupnih ukrepov, ki naj bi se izvajali na več kot 40 področjih skupnega interesa, predstavlja okvir za krepitev vsestranskega partnerstva. Ko bo začel veljati sporazum, bo začelo bolje delovati tudi strateško partnerstvo med EU in Japonsko. Evropski uniji in Japonski bo omogočal spodbujati skupne vrednote, kot so človekove pravice in načela pravne države, mednarodni sistem, ki temelji na pravilih, svetovni mir in stabilnost. Poleg tega bo lahko s tem sporazumom sodelovanje na področju varnosti med EU in Japonsko doseglo svoj polni potencial.

Sporazum o strateškem partnerstvu med Evropsko unijo in njenimi državami članicami na eni strani ter Japonsko na drugi strani

Pristojni odbor: Odbor za zunanje zadeve (AFET)
Poročevalec: Alojz Peterle (PPE, Slovenija)

[2018/0122\(NLE\)](#)

Uvod

Vse od podpisa [skupne haaške deklaracije](#) leta 1991, ki je zaznamovala prvi dvostranski vrh med Evropsko unijo in Japonsko, so se vezi med njima poglobile, sodelovanje pa razširilo na številna politična in gospodarska področja ter sektorske zadeve. Odnosi so postali še tesnejši leta 2001, ko sta se pogodbenici dogovorili o [skupnem akcijskem načrtu](#) za sodelovanje med EU in Japonsko, ter leta 2003, ko je Evropska unija priznala Japonsko za svojo [strateško partnerico](#).

Evropska unija in Japonska temeljita na istih vrednotah, kot so demokracija, tržno gospodarstvo, človekove pravice in dostojanstvo, svoboda, enakost in pravna država. Sta civilni oblasti, ki pa za doseganje ciljev ne uporabljata vojaške moči. Obe želita postaviti visoke standarde na področju trgovine in pravic delavcev. Zavzemata se za jedrsko razorožitev. Sta privilegirani, saj imata vodilno vlogo na področju uradne razvojne pomoči – prispevata namreč več kot [60 %](#) vseh sredstev. Japonska je [druga po vrsti po prispevku](#) v redni proračun Organizacije združenih narodov (OZN) in tretja po prispevku v proračun za ohranjanje miru OZN. Japonska je najstarejša partnerica Nata in podpisnica sporazumov o sodelovanju glede zaupnih informacij, kibernetike varnosti, boja proti piratstvu, pomoči pri nesrečah in humanitarne pomoči.

Evropska unija in Japonska se spopadata s podobnimi izzivi, na primer izzivi v zvezi s starajočo se družbo, bojem proti netradicionalnim varnostnim grožnjam, kot sta terorizem in kibernetika kriminaliteta, naravnimi nesrečami, zagotavljanjem energetske varnosti in tudi z izzivi, ki jih prinaša raziskovanje vesolja.

Evropska unija in Japonska, na področju varnosti obe odvisni od Združenih držav Amerike, se osredotočata na različne geopolitične dejavnike. Evropska unija je zaskrbljena zaradi vprašanj, kot sta boj proti terorizmu in reševanje migracijske krize. Zaradi ruske priključitve Krima in konflikta v vzhodni Ukrajini je prišlo do zastoja v dvostranskem dialogu z Rusijo in sprejetja sankcij, poleg tega pa ti dve vprašanji povzročata [skrbi](#) tudi v baltskih državah. Evropska unija si prizadeva za sodelovanje s Kitajsko, odnosi z ameriškim predsednikom Donaldom Trumpom pa so bolj zapleteni. Japonska [sodeluje](#) z Rusijo, da bi s pogajanjem dosegla rešitev za vprašanje severnih ozemelj oz. južnih Kurilskih otokov, ki ostaja nerešeno že od konca druge svetovne vojne. Odnosi med Kitajsko in Južno Korejo so zaostreni tudi zaradi ozemeljskih sporov in zgodovinske zapuščine – Kitajska je s svojimi pomorskimi načrti in ozemeljskimi zahtevami na območju Vzhodnokitajskega in Južnokitajskega morja ter z vse večjo jedrsko in konvencionalno energijo precejšnja grožnja za Japonsko. Poleg tega pa je Kitajska zaradi severnokorejske krize in vztrajnih groženj Severne Koreje, uperjenih proti Japonski, okrepila svojo zmogljivost odzivanja. Predsednik japonske vlade Šinzo Abe medtem skuša

Slika 1 – Japonska, sosednje države in ozemeljski spori

Vir: EPRS.

vzpostaviti dobre osebne odnose s predsednikom Trumpom (kot je to že storil z ruskim predsednikom Vladimirjem Putinom).

V zadnjih časih stališča ameriške administracije ogrožajo gospodarski sistem, ki temelji na pravilih, liberalnih vrednotah in multilateralizmu. S tem se ustvarjajo negotovosti, ki so privedle do začetka novega obdobja sodelovanja med EU in Japonsko.

Trenutne razmere

Sodelovanje med EU in Japonsko temelji na [skupnem akcijskem načrtu](#), dogovorjenem decembra 2001. Obe strani sta sklenili dvostranske sporazume na področjih [znanosti in tehnologije](#), [kazenskih zadev](#), [carinskih zadev](#), [raziskav fuzijske energije](#), [miroljubne uporabe jedrske energije](#), [protikonkurenčnih dejavnosti](#) in [jedrske fuzije](#).

V veljavi so tudi drugi večstranski [sporazumi](#). Evropska unija in Japonska sta vzpostavili [Center EU in Japonske za industrijsko sodelovanje](#). Japonski znanstveniki in študenti sodelujejo v programih mobilnosti EU in tudi akademski odnosi so precej dobro razviti.

Redno potekajo [dialogi](#) na področjih zunanje in varnostne politike, makroekonomskih vprašanj, finančnih vprašanj, carine, industrijske politike (vključno z dialogom o jeklu), konkurence, zaposlovanja in socialnih zadev, prometa (vključno z železnicami in letalstvom), informacijske in komunikacijske tehnologije, kibernetске varnosti, vesolja, okolja, kmetijstva, varnosti hrane, ribištva in pomorskih zadev, razvoja mest, politike razvoja, preprečevanja nesreč in pripravljenosti nanje, podnebnih sprememb, energetike in [varstva podatkov](#).

Dober primer [vojaškega in varnostnega sodelovanja](#) so skupne dejavnosti za preprečevanje piratstva na obali Somalije in v Adenskem zalivu s pomočjo japonskih samoobrambnih sil in vojaške operacije [EU Navfor Atalanta](#). Drugi primeri so tudi misije za povečanje varnosti v Nigru in Maliju ter prizadevanja za sodelovanje v Demokratični republiki Kongo. Japonska je v zadnjih letih prav tako finančno in tehnično pomagala pri misijah EU v Nigru, da bi prispevala h krepitvi zmogljivosti na področju varnosti, in v Maliju, da bi tam podprla šolo za usposabljanje policistov in izboljšala pravosodno sodelovanje. Japonska in EU sta že prej sodelovali, in sicer na Zahodnem Balkanu, v Iraku in Afganistanu. Japonska je bila prvič vpletena v proces varnosti in stabilizacije v Evropi leta 1990, ko je podprla [Bosno in Hercegovino](#) pri njenih prizadevanjih za obnovo države po vojni – kot osrednja članica Sveta za uresničevanje miru je zagotavljala politično in finančno podporo ter pomagala pri vzpostavitvi trajnega miru.

Evropska unija in Japonska pri razmerah na področju človekovih pravic v Severni Koreji sodelujeta z OZN – od leta 2005 dalje sta Generalni skupščini Združenih narodov vsako leto v sprejetje predložili resolucijo o razmerah na področju človekovih pravic v Severni Koreji. Prav tako sta partnerici na področju [obvladovanja nesreč](#) in humanitarne pomoči.

Primerjave

Evropska unija je pred tem že podpisala dva okvirna sporazuma s strateškima partnericama – enega z Južno Korejo in drugega s Kanado. Za razliko od sporazuma o strateškem partnerstvu med EU in Japonsko sta ta dva sporazuma razdeljena na poglavja. Sporazum s Kanado vključuje tako imenovano klavzulo o človekovih pravicah (glej spodaj), kar pa ne velja za sporazum z Južno Korejo, ki je bil dogovorjen še pred začetkom veljave Lizbonske pogodbe.

Evropska unija in Južna Koreja sta maja 2010 podpisali [okvirni sporazum](#), pet mesecev za tem pa še [sporazum o prosti trgovini](#). Okvirni sporazum je začel veljati junija 2014. Evropski parlament ga je [odobril](#) aprila 2014 ([odobritev](#) v zvezi s ponovnim sprejemom je bila dana v drugi resoluciji, saj je Svet sklenitev sporazuma razdelil na dva sklepa). Sporazum vsebuje poglavja o političnem sodelovanju in dialogu, sodelovanju v regionalnih in mednarodnih organizacijah ter na področju gospodarskega in trajnostnega razvoja, izobraževanja in kulture, pravosodja, svobode in varnosti

ter na drugih področjih. Pogodbenici sta za izvajanje sporazuma ter postopkov na razsodišču za reševanje sporov ustanovili skupni odbor.

Evropska unija in Kanada sta poleg Celovitega gospodarskega in trgovinskega sporazuma ([CETA](#)) 30. oktobra 2016 podpisali tudi [sporazum o strateškem partnerstvu](#), ki vključuje poglavja o človekovih pravicah, temeljnih svoboščinah, demokraciji in načelih pravne države, mednarodnem miru, varnosti in učinkovitem multilateralizmu, gospodarskem in trajnostnem razvoju (vključno z blaginjo državljanov), pravosodju, svobodi in varnosti, političnem dialogu in posvetovalnih mehanizmih – pogodbenici bosta ustanovili Skupni ministrski odbor in Skupni odbor za sodelovanje. Sporazum o strateškem sodelovanju je začel začasno veljati aprila 2017, doslej pa je ga [ratificiralo](#) 16 držav članic. Evropski parlament je sklenitev sporazuma [odobril](#) februarja 2017.

Pogajalski cilji Evropske unije

Cilj pogajanj o sporazumu o strateškem sodelovanju je bil izboljšati politične odnose med EU in Japonsko ter okrepiti njuno strateško partnerstvo. Poleg tega je bil njihov namen sprejeti tako imenovan krovni sporazum, ki zajema razvoj že obstoječega sodelovanja, pa tudi usklajevanje in utrditev sektorske usklajenosti. Evropska unija je obenem želela okrepiti politični dialog, potrditi skupne vrednote in poglobiti usklajevanje pri soočanju s svetovnimi in regionalnimi izzivi. Pogajanja o sporazumu so potekala vzporedno s pogajanja o poglobljenem in celovitem sporazumu o prosti trgovini med EU in Japonsko oz. sporazumu o gospodarskem partnerstvu.

Evropska unija in Japonska – sicer tradicionalni zaveznici ZDA – zaradi nedavnih stališč ZDA o multilateralizmu (na primer odstop od Pariškega sporazuma o podnebnih spremembah) in trgovinski politiki (prekinitev pogajanj o čezatlantskem partnerstvu za trgovino in naložbe ter odstop od čezpacifiškega partnerstva) razmišljata o možnostih za pospešitev pogajanj o sporazumu o gospodarskem partnerstvu in sporazumu o strateškem partnerstvu. Evropska unija je junija 2016 sprejela [globalno strategijo](#) za zunanjo in varnostno politiko ter opredelila neposredno vez med blaginjo v Evropi in varnostjo v Aziji.

Stališče Evropskega parlamenta

Evropski parlament se že dolgo zavzema za znatno povečanje obsega dvostranskega sodelovanja ter sektorskih dialogov med EU in Japonsko. Pričakuje, da bodo državljani obeh območij občutili rezultate dolgoročnega okvira za tesnejše odnose. Evropski parlament, ki je [maja 2011](#) glasoval za nadaljevanje pogajanj o sporazumu o prosti trgovini med EU in Japonsko, je [aprila 2014](#) podprl pogajanja o sporazumu o strateškem partnerstvu.

Pogajalski proces in izid pogajanj

Partnerici sta se na vrhu, ki je potekal maja 2011, dva meseca po uničujočem potresu in cunamiju na vzhodu Japonske, [dogovorili](#), da bosta začeli s pripravo poglobljenega in celovitega sporazuma o prosti trgovini oz. sporazuma o gospodarskem partnerstvu ter zavezujočega sporazuma o strateškem partnerstvu. Da bi določili cilje sporazuma o gospodarskem partnerstvu, sta najprej začeli izvajati predhodno študijo. Potem ko je bila ta maja 2012 končana, je Komisija julija Svetu predložila priporočilo o odobritvi začetka pogajanj. Svet je v imenu Evropske unije pooblastil Komisijo in visoko predstavnico Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, da vodita pogajanja o obeh sporazumih. Svet je novembra 2012 sprejel pogajalske smernice¹ in tako so se pogajanja o sporazumih začela marca 2013. Prelomni trenutek je bil [načelni dogovor](#) o sporazumu o gospodarskem partnerstvu, ki je bil dosežen julija 2017. Pogajanja o sporazumu o strateškem partnerstvu so se po 13 krogih zaključila [25. aprila 2018](#) (pogajanja o sporazumu o gospodarskem partnerstvu so se zaključila po 18 krogih, in sicer 8. decembra 2017).

Analitiki [so trdili](#), da je bila ena izmed točk, o kateri so se mnenja podpisnic med pogajanja razhajala, vključitev tako imenovane klavzule o človekovih pravicah – klavzule, ki jo zahteva EU in omogoča prekinitev sporazuma, kadar katera od podpisnic krši človekove pravice. Ta klavzula je že vključena

v sporazum o strateškem partnerstvu s Kanado. Eno izmed večjih spornih vprašanj na področju človekovih pravic je uporaba smrtne kazni na Japonskem (kot tudi v ZDA in Singapurju, ki sodita med najrazvitejše države). Japonska se je poskušala izogniti vključitvi te klavzule v sporazum.

[Sporazum o strateškem partnerstvu med EU in Japonsko](#) je prvi dvostranski okvirni sporazum, sklenjen med EU in Japonsko. S spodbujanjem političnega in sektorskega sodelovanja ter skupnih ukrepov na več kot 40 področjih skupnih interesov, kot so varnost, energija, krizno upravljanje in obvladovanje nesreč, kibernetika kriminaliteta, gospodarske zadeve, izobraževanje, staranje prebivalstva, raziskave in razvoj ter boj proti terorizmu in podnebnim spremembam, vsestransko krepki partnerske odnose. Prav tako zagotavlja pravno podlago za dvostransko sodelovanje in tudi sodelovanje na mednarodnih in regionalnih forumih. Skupni odbor bo poskrbel za usklajevanje celotnega partnerstva in za njegovo strateško vodstvo – trenutno je osrednje vprašanje, katero področje sodelovanja bi bilo treba prednostno obravnavati, da bi partnerstvo prineslo učinkovito dodano vrednost.

Spremembe, ki jih bo prinesel sporazum

Evropska unija in Japonska bosta na osnovi tega sporazuma skupaj spodbujali svetovni mir, stabilnost in blaginjo, pa tudi odprt mednarodni sistem. Ko bo sprejet, bo Evropski uniji in Japonski omogočal spodbujati skupne vrednote, kot so človekove pravice in pravna država, mednarodni sistem, ki temelji na pravilih, svetovni mir in stabilnost. Omogočal bo tudi, da bo sodelovanje na področju varnosti med EU in Japonsko doseglo svoj polni potencial, pri čemer je treba upoštevati spremembe, ki sta jih v zadnjih letih partnerici opravili na tem področju. V bolj splošnem pogledu bi partnerici s sporazumom o strateškem partnerstvu (skupaj s sporazumom o gospodarskem partnerstvu) prevzeli vodilno vlogo pri zagotavljanju stabilnosti ter spodbujanju liberalnih načel in vrednot v boju proti negotovosti ter pri soočanju z izzivi. Poleg tega se Evropska unija in Japonska soočata z vse več grožnjami avtoritarnih sosednjih držav, zato bi jima sodelovanje s podobno mislečimi partnerji koristilo.

Evropska unija je v globalni strategiji poudarila pomen varnosti in obrambe kot ključnih strateških prednostnih nalog. Čeprav je ohranjala privilegirano partnerstvo z Natom, je Evropska unija izrazila pripravljenost, da bi pridobila strateško avtonomijo. Svet je maja 2018 sprejel [sklepe](#) o okrepljenem sodelovanju EU na področju varnosti v Aziji in z njo, pri tem pa poudaril, da obstaja veliko možnosti za bolj poglobljeno sodelovanje z azijskimi strateškimi partnerji (Japonska, pa tudi Kitajska, Indija in Južna Koreja, prav tako pa članice Združenja držav jugovzhodne Azije). Svet je opredelil prednostne izzive poglobljenega sodelovanja na področju varnosti: pomorska varnost, kibernetika varnost, boj proti terorizmu, hibridne grožnje, preprečevanje konfliktov, širjenje kemičnega, biološkega, radiološkega in jedrskega orožja ter razvoj regionalnega sodelovanja. Vsi ti izzivi so morebitna vprašanja, ki jih je treba obravnavati v okviru tesnejšega sodelovanja z Japonsko.

Japonska je [reformirala svojo varnostno politiko](#), da bi s tem proaktivno prispevala k miru. Japonska vlada načrtuje ustavno reformo, ki bo postopoma okrepila vlogo samoobrambnih sil². Zavzema se za svobodno indopacifiško strategijo, ki je strateškega pomena tudi za Evropsko unijo in v kateri je zaželeno sodelovanje pri vprašanjih, kot so pomorska varnost, pravica do plovbe ter spodbujanje pravne države in mirnega reševanja sporov (glede na odločnost Kitajske v sporih na območju Južnokitajskega in Vzhodnokitajskega morja). Gre za novo področje sodelovanja med partnerji, ki že zdaj dobro sodelujejo na drugih področjih, kot so krizno upravljanje, vzpostavljanje miru in razvojna politika. Partnerji pa naj bi prav tako sodelovali v skladu s [strategijo](#) povezljivosti med EU in Azijo, ki je bila sprejeta oktobra 2018.

Podpis in postopek ratifikacije

Sporazum o strateškem partnerstvu (skupaj s sporazumom o gospodarskem partnerstvu) je bil podpisan na [vrhu v Tokiu](#) 17. julija 2018.

Odbor za zunanje zadeve (AFET) v Evropskem parlamentu je sporazum o strateškem partnerstvu [podprl](#) 21. novembra 2018. V [poročilu](#) se odbor strinja s sklepom o sporazumu o strateškem partnerstvu in opozarja na povezave med njim in sporazumom o gospodarskem partnerstvu. Pozdravlja tudi sklicevanje na parlamentarno razsežnost sporazuma, namenjeno krepitvi partnerstva z dialogom in sodelovanjem na področju političnih vprašanj, zunanjih in varnostnih politik ter drugega sektorskega sodelovanja. Predlaga, da japonski in Evropski parlament še naprej razvijata parlamentarni nadzor in vzpostavljata dialog, da bi zagotovila izvajanje pogodbeno dogovorjenega sodelovanja. Odbor za zunanje zadeve prav tako poudarja, da Japonska ni ratificirala obeh osrednjih konvencij Mednarodne organizacije dela (o diskriminaciji in odpravi prisilnega dela). Opozarja na potrebo po nadaljnjem sodelovanju na področju pravic žensk in poziva Evropsko unijo, naj začne dialog z japonsko vlado o moratoriju na smrtno kazen, da bi jo sčasoma odpravili. Opozarja tudi na priložnosti in zagon, ki jih sporazum prinaša razvoju kulturnih odnosov in sodelovanju na področju mladine, izobraževanje in športa, trenutno redkih medosebnih izmenjav in jezikovnih ovir. Zato predlaga dodatne naložbe, da bi povečali stike med državljani, izboljšali izobraževalni in kulturni dialog ter okrepi akademsko mobilnost v okviru programa Erasmus+.

Odbor AFET je [priporočil](#), naj Evropski parlament [odobri](#) sklenitev tega sporazuma. [Poslanci so ga odobrili](#) na plenarnem zasedanju Evropskega parlamenta 12. decembra 2018, na podlagi priporočila odbora INTA pa so odobrili tudi [sklenitev sporazuma o gospodarskem partnerstvu](#). Da bo sporazum o strateškem partnerstvu začel veljati, ga morajo sedaj ratificirati vse države članice EU – japonski parlament ga je ratificiral 8. decembra 2018, skupaj s sporazumom o gospodarskem partnerstvu. Sporazum o strateškem sodelovanju bo v večini začel veljati 1. februarja 2019, ko začne veljati sporazum o gospodarskem partnerstvu.

PODPORNA ANALIZA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Binder K., [„EU-Japan trade agreement: a driver for closer cooperation beyond trade“](#) (Trgovinski sporazum med EU in Japonsko: spodbuda za tesnejše sodelovanje, ki presega zgolj trgovino), EPRS, Evropski parlament, julij 2018.

D'Ambrogio E., [„Japan and prospects for closer EU ties“](#) (Japonska in obeti za tesnejše sodelovanje z EU), EPRS, Evropski parlament, oktober 2017.

Legrand J., [„EU-Japan cooperation on global and regional security - a litmus test for the EU's role as a global player?“](#) (Sodelovanje med EU in Japonsko na področju svetovne in regionalne varnosti – preizkusni kamen za EU kot svetovnega akterja?), tematski sektor za zunanje zadeve, Evropski parlament, junij 2018.

OPOMBE

- ¹ Pogajalske smernice za sporazum o gospodarskem partnerstvu so bile objavljene [septembra 2017](#); pogajalske smernice za sporazum o strateškem partnerstvu pa še niso objavljene.
- ² Liberalna demokratska stranka, vodilna sila japonskega parlamenta, ki ji pripada tudi predsednik parlamenta Šinzo Abe, je pripravila predlog, ki vsebuje štiri dele. Prvi del se navezuje na določbo o pravni podlagi za japonske samoobrambne sile – ostale tri se navezujejo na ukrepanje v nujnih primerih, odpravo združenih volilnih enot za volitve v zgornji dom (senat) parlamenta in izboljšanje izobraževalnega sistema. Če bo predlog sprejet, bo to prvi pregled ustave iz leta 1947.

IZJAVA O OMEJITVI ODGOVORNOSTI IN AVTORSKE PRAVICE

Ta dokument je namenjen poslancem in zaposlenim v Evropskem parlamentu za uporabo kot informativno gradivo pri njihovem parlamentarnem delu. Za vsebino tega dokumenta so odgovorni izključno avtorji, mnenja, izražena v njem, pa ne predstavljajo nujno uradnega stališča Evropskega parlamenta.

Razmnoževanje in prevajanje za nekomercialne namene je dovoljeno pod pogojem, da se navede vir ter da je Evropski parlament o tem predhodno obveščen in prejme izvod.

© Evropska unija, 2019.

ep@ep.europa.eu (kontakt)

www.eprs.ep.parl.union.eu (intranetno spletišče)

<http://www.europarl.europa.eu/thinktank/sl/home.html> (internetno spletišče)

<http://epthinktank.eu> (blog)

Druga izdaja. Briefingi „Mednarodni sporazumi v teku“ se posodablajo v ključnih fazah celotnega postopka, torej vse od začetkih razprav pa do ratifikacije.